

U 14/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om upphävande av direktiv 2008/99/EG

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 15 december 2021 till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om upphävande av direktiv 2008/99/EG, ett meddelande om ärendet samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 17 februari 2022

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Lagstiftningsråd Leena Mäkipää

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA

EU/2021/1417

EU/2021/1420

17.2.2022

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM SKYDD FÖR MILJÖN GENOM STRAFFRÄTTSLIGA BESTÄMMELSER OCH OM UPPHÄVANDE AV DIREKTIV 2008/99/EG

1 Allmänt

Europeiska kommissionen gav den 15 december 2021 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om upphävande av direktiv 2008/99/EG (COM(2021) 851 final). Det föreslagna direktivet innehåller minimiregler om straffbara gärningar och om påföljder samt andra förpliktelser i syfte att intensifiera kampen mot miljöbrott. Förslagets syfte är att säkerställa enhetliga definitioner av miljöbrott samt att medlemsstaterna har effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder för miljöbrott. Direktivet ska ersätta Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser.

Direktivet kompletteras av ett meddelande som kommissionen gav samma dag (COM(2021) 814 final). I meddelandet redogör kommissionen för de åtgärder med vilka strävan är att intensifiera kampen mot miljöbrott. Vid sidan av strävan att stärka EU:s rättsliga ram genom det föreslagna direktivet tar kommissionen i meddelandet upp vissa andra åtgärder för att stärka kampen mot miljöbrott genom stöd för säkerställande av ett effektivt genomförande av miljöbrottslagstiftningen i medlemsstaterna samt främjande av internationellt samarbete.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

2.1 Förslagets centrala innehåll

Syftet med förslaget till direktiv är att effektivisera utredning av och åtal för miljöbrott genom att uppdatera direktivets tillämpningsområde och förtydliga begreppen i anslutning till miljöbrott. Strävan med det nya direktivet är också att säkerställa att myndigheterna har effektiva, avskräckande och proportionella påföljder. Målet är dessutom att främja gränsöverskridande utredningar och åtal. Genom förslaget till direktiv vill man också utveckla förutsättningarna för välgrundade beslut genom förbättrad insamling och spridning av statistiska uppgifter. Målet är också att utveckla de nationella brottsbekämpningskedjornas operativa effektivitet för att främja brottsutredningar, åtal och utdömande av påföljder.

Förslaget innehåller bestämmelser om direktivets syfte (artikel 1) och definitioner (artikel 2), straffbara gärningar (artikel 3), anstiftan, medhjälp och försök (artikel 4), påföljder för fysiska personer (artikel 5), juridiska personers ansvar och påföljder för juridiska personer (artiklarna 6–7), försvårande och förmildrande omständigheter (artiklarna 8–9), frysning eller förverkande (artikel 10), preskriptionstider för straffbara gärningar (artikel 11), jurisdiktion (artikel 12), skydd av personer som anmäler miljöbrott eller bistår utredningen (artikel 13) samt rätt för den berörda allmänheten att delta i förfaranden (artikel 14). Förslaget till direktiv innehåller dessutom bestämmelser om förebyggande av miljöbrott (artikel 15), resurser (artikel 16), utbildning (artikel 17), utredningsverktyg (artikel 18), samordning och samarbete mellan behöriga myndigheter inom en medlemsstat (artikel 19), nationell strategi (artikel 20), insamling av uppgifter

och statistik (artikel 21), genomförandebefogenheter (artikel 22) och kommittéförfarande (artikel 23) samt sedvanliga slutbestämmelser om införlivande och ikraftträdande (artiklarna 24–29).

2.2 Förslagets detaljerade innehåll

Artikel 2 i förslaget innehåller definitioner av vissa begrepp som används i direktivet. Enligt punkt 1 avses med ”olaglig” i förslaget varje handling som innebär överträdelse av unionslagstiftning som bidrar till att uppnå målen i unionens miljöpolitik eller en medlemsstats lag eller annan författning eller ett beslut som en behörig myndighet i en medlemsstat fattat och som ger verkan åt sådan unionslagstiftning. Artikel 2 innehåller dessutom definitioner av livsmiljö inom ett skyddsområde, juridisk person, den berörda allmänheten och brottsoffer.

Kriminaliseringsförpliktelserna i förslaget till direktiv ingår i artiklarna 3 och 4. I förslaget till artikel 3.1 a–r beskrivs de handlingar som ska utgöra straffbara gärningar när de utförs uppsåtligt. En ytterligare förutsättning är att handlingarna är olagliga på det sätt som fastställs i direktivet. I enlighet med förslaget till artikel 3.2 ska en del av handlingarna också utgöra straffbara gärningar, om de begås av grov oaktsamhet.

De handlingar som beskrivs i artikel 3.1 och som ska utgöra straffbara gärningar är att olagligt i miljön avge, släppa ut eller införa ämnen (led a), släppa ut produkter på marknaden (led b), tillverka, släppa ut på marknaden eller använda ämnen i strid med EU:s kemikalielagstiftning (led c), genomföra projekt utan sådana förutsättningar som anges i direktivet om bedömning av inverkan på miljön av vissa projekt (2011/92/EU; nedan MKB-direktivet) (led d), samla in, transportera, återvinna eller bortskaffa avfall, övervaka sådan verksamhet och efterbehandla platser för bortskaffande av avfall (led e), transportera avfall (led f), återvinna fartyg (led g), släppa ut förorenande ämnen från fartyg (led h), installera, driva eller nedmontera en anläggning där farlig verksamhet bedrivs (led i), tillverka, producera, bearbeta, hantera, använda, inneha, förvara, transportera, importera, exportera eller bortskaffa radioaktivt material (led j), ta ut ytvatten eller grundvatten (led k), avliva, destruera, ta, inneha, sälja eller till försäljning utbjuda ett eller flera exemplar av skyddade arter av vilda djur eller växter (led l) samt handla med sådana arter (led m), på unionsmarknaden släppa ut eller tillhandahålla timmer från olaglig avverkning eller av trävaror som tillverkats av olagligt avverkat timmer (led n), begå varje handling som orsakar en försämring av en livsmiljö inom ett skyddat område (led o), introducera eller sprida invasiva främmande arter (led p), producera, släppa ut på marknaden, importera, exportera, använda, släppa ut eller avge ozonnedbrytande ämnen (led q) samt producera, släppa ut på marknaden, importera, exportera, använda, släppa ut eller avge fluorerade växthusgaser (led r).

I leden a, b, c, i och j samt delvis i leden e och p ingår i gärningsbeskrivningarna att gärningen orsakar eller kan orsaka dödsfall eller allvarlig personskada, eller väsentlig skada på luft-, mark- eller vattenkvaliteten eller på djur eller växter.

I gärningsbeskrivningen i led d förutsätts att gärningen orsakar eller kan orsaka betydande skada på de faktorer som fastställs i det så kallade MKB-direktivet. Till gärningsbeskrivningen i led k hör att gärningen orsakar eller kan orsaka betydande skada på ytvattenförekomsternas ekologiska status eller potential eller på grundvattenförekomsternas kvantitativa status. Till gärningsbeskrivningen i led o hör betydande försämring av en livsmiljö inom ett skyddat område. Utanför gärningsbeskrivningen i led h har avgränsats enskilda fall där utsläppet från fartyget inte orsakar en försämring av vattenkvaliteten, såvida inte upprepade fall med samma gärningsman tillsammans leder till försämrade vattenkvalitet. I gärningsbeskrivningen i leden l, m och n ingår inte

orsakande av en viss påföljd, men utanför gärningsbeskrivningen avgränsas fall där det är fråga om en försumbar mängd av det aktuella naturobjektet eller ett motsvarande objekt.

I de gärningar som beskrivs i leden f, g, q och r samt delvis i leden e och p förutsätts inte att en viss följd orsakas.

Punkterna 3–5 innehåller bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om skadan eller den skada som kan uppstå är väsentlig (punkt 3), av om verksamheten kan orsaka skada på det sätt som avses i artikeln (punkt 4), samt av om mängden är försumbar eller icke försumbar (punkt 5).

I enligt med förslaget till artikel 4 ska anstiftan av och medhjälp till att begå de straffbara gärningar som avses i artikel 3.1 utgöra en straffbar gärning, medan försök ska vara straffbart i fråga om vissa av de straffbara gärningar som avses i artikel 3.1.

Artikel 5 i förslaget innehåller bestämmelser om påföljder för fysiska personer. I artikeln åläggs att de gärningar som avses i artikel 3 ska vara belagda med ett maximistraff på minst tio års fängelse, om de orsakar eller kan orsaka dödsfall eller allvarlig personskada. Vissa av de gärningar som avses i artikel 3.1 ska vara belagda med ett maximistraff på minst sex års fängelse och vissa brott med ett maximistraff på minst fyra års fängelse.

Dessutom ska medlemsstaterna i enlighet med artikel 5.5 säkerställa att personer som begått de brott som avses i artiklarna 3 och 4 kan bli föremål för ytterligare påföljder eller åtgärder. Dessa påföljder eller åtgärder är skyldighet att återställa miljön inom en viss tidsperiod, böter, tillfällig eller permanent uteslutning från tillgång till offentlig finansiering (till exempel anbudsförfaranden, bidrag och förmåner), förbud mot att leda anläggningar av den typ som användes för att begå brottet, återkallande av tillstånd och auktorisationer att bedriva sådana verksamheter som ledde till att brottet begicks, tillfälliga förbud mot att ställa upp i val till eller kandidera till en offentlig tjänst, samt offentliggörande på nationell nivå eller unionsnivå av det rättsliga beslut som ligger till grund för domen eller för de påföljder eller åtgärder som tillämpats.

Artikel 6 i förslaget innehåller bestämmelser om juridiska personers ansvar. Artikeln innehåller skyldighet för medlemsstaterna att garantera att juridiska personer kan ställas till ansvar för sådana gärningar som avses i artiklarna 3 och 4 och som begåtts till förmån för dessa juridiska personer på det sätt som fastställs i artikeln.

I förslaget till artikel 7 ingår bestämmelser om påföljder för juridiska personer. Medlemsstaterna ska vara skyldiga att säkerställa att vissa påföljder eller åtgärder kan åläggas juridiska personer för de gärningar som avses i artiklarna 3 och 4. Dessa påföljder eller åtgärder är bötesstraff och administrativa avgifter, skyldighet att återställa miljön inom en viss period, framtagna av rätt till offentliga förmåner eller stöd, tillfällig uteslutning från tillgång till offentlig finansiering (till exempel anbudsförfaranden, bidrag och koncessioner), tillfälligt eller permanent näringsförbud, återkallande av tillstånd och auktorisationer att bedriva sådana verksamheter som ledde till att brottet begicks, rättslig övervakning, rättsligt beslut om upplösning av verksamheten, tillfällig eller permanent stängning av de anläggningar som har använts för att begå brottet, skyldighet för företag att införa system för tillbörlig aktsamhet för att förbättra efterlevnaden av miljönormerna samt offentliggörande av det rättsliga beslut som ligger till grund för domen eller för de påföljder eller åtgärder som tillämpats.

I förslaget till artikel 7.5 och 7.6 ingår bestämmelser i enlighet med vilka medlemsstaterna ska säkerställa att vissa av de gärningar som avses i artikel 3.1 kan beläggas med böter, vilkas stor-

lek ska motsvara den i artikeln fastställa andelen av den juridiska personens totala globala omsättning. Enligt artikel 7.6 ska de olagliga vinster som härrör från brottet och den juridiska personens årliga omsättning kunna beaktas när ett beslut fattas om lämplig bötesnivå.

Artikel 8 i förslaget innehåller bestämmelser om försvårande omständigheter. I artikeln fastställs de omständigheter som ska kunna beaktas som försvårande, om de inte ingår i brottsrekvisiten. Omständigheterna är följande: brottet har orsakat dödsfall eller allvarlig personskada eller förstörelse eller oåterkallelig eller långvarig väsentlig skada på ett ekosystem, brottet begicks inom ramen för en kriminell organisation i den mening som avses i rambeslut 2008/841/RIF 56, brottet begicks med användande av falska eller förfälskade handlingar, brottet begicks av en offentlig tjänsteman i samband med dennes utövande av sitt uppdrag, gärningsmannen har begått liknande tidigare överträdelser av miljölagstiftningen, brottet genererade eller förväntades generera betydande ekonomiska fördelar eller ledde till undvikande av betydande kostnader, direkt eller indirekt, gärningsmannens handlingar medför miljöskadeansvar, men gärningsmannen uppfyller inte sin skyldighet att vidta avhjälpande åtgärder enligt artikel 6 i direktiv 2004/35/EG 57, gärningsmannen bistår inte inspektionsmyndigheter och andra tillsynsmyndigheter när detta krävs enligt lag, och gärningsmannen hindrar aktivt inspektioner, tullkontroller eller utredningar, eller skrämmer eller stör vittnen eller klagande.

Artikel 9 i förslaget innehåller bestämmelser om de förmildrande omständigheter som ska kunna beaktas. Sådana omständigheter är att gärningsmannen återställer naturen till sitt tidigare skick, samt att gärningsmannen förser de administrativa eller rättsliga myndigheterna med uppgifter som de inte skulle ha kunnat erhålla på annat sätt och som hjälper dem att identifiera eller väcka åtal mot övriga gärningsmän eller att finna bevis.

Artikel 10 i förslaget gäller frysning eller förverkande. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras behöriga myndigheter i enlighet med direktiv 2014/42/EU (nedan konfiskationsdirektivet) fryser eller förverkar, beroende på vad som är lämpligt, vinning som härrör från något av de brott som avses i det här direktivet och hjälpmedel som använts eller varit avsedda att användas för att begå eller bidra till att begå något av dessa brott.

Artikel 11 i förslaget innehåller bestämmelser om preskriptionstider för straffbara gärningar. Artikeln förpliktar medlemsstaterna att föreskriva preskriptionstider som möjliggör en tillräckligt lång tid för utredning, åtal, rättegång och dom i fråga om de brott som avses i direktivet. I punkterna 2–4 fastställs preskriptionstiderna i enlighet med maximistraftet för gärningen i fråga till 10, 6 eller 4 år räknat från den tidpunkt då brottet begicks. I fråga om verkställigheten av straff fastställs preskriptionstiderna på motsvarande sätt till 10, 6 eller 4 år från och med den lagakraftvunna domen.

Artikel 12 i förslaget gäller jurisdiktion. Bestämmelsen ålägger medlemsstaterna att fastställa sin behörighet i fall då brottet begicks helt eller delvis på dess territorium, brottet begicks ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i medlemsstaten eller för dess flagg, skadan uppkom på dess territorium och gärningsmannen är medborgare eller har sin hemvist i landet. En medlemsstat ska underrätta kommissionen om den beslutar att utvidga sin behörighet även till vissa andra situationer som avses i artikeln.

I artikel 13 i förslaget bestäms om skydd av personer som anmäler miljöbrott eller bistår utredningen. Artikel 14 i förslaget innehåller en bestämmelse om skyldighet för medlemsstaterna att, i enlighet med sina nationella rättssystem, säkerställa att den berörda allmänheten har lämplig rätt att delta i förfaranden rörande de brott som avses i artiklarna 3 och 4, till exempel som civilrättslig part.

Bestämmelserna i artiklarna 15–17 i förslaget innehåller allmänna förpliktelser som gäller förebyggande insatser, resurser och ordnande av utbildning.

Artikel 18 i förslaget innehåller en bestämmelse om utredningsverktyg. Enligt bestämmelsen är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, också är tillgängliga för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3 och 4.

Artikel 19 i förslaget innehåller en bestämmelse om samordning och samarbete mellan behöriga myndigheter inom en medlemsstat. Artikel 20 innehåller en bestämmelse om skyldighet för medlemsstaterna att införa och genomföra en nationell strategi för bekämpande av miljöbrott. I artikel 21 i förslaget ingår bestämmelser om medlemsstaternas skyldighet att samla in statistiska uppgifter om miljöbrott. Förslaget innehåller dessutom bestämmelser om genomförandebefogenheter (artikel 22) och kommittéförfarande (artikel 23) samt sedvanliga slutbestämmelser om införlivande och ikraftträdande av direktivet (artiklarna 24–29).

3 Förslagets inverkan på lagstiftningen i Finland

Artiklarna 2–4 i förslaget

I artikel 2 i förslaget till direktiv definieras vissa begrepp som används i direktivet. Kriminaliseringsförpliktelserna enligt artikel 3 i förslaget gäller straffbara gärningar och artikel 4 gäller anstiftan och medhjälp.

Överensstämmelsen mellan definitionerna av begreppen ”olaglig” (punkt 1) och ”brottsoffer” (punkt 5) i artikel 3 i förslaget och finsk lagstiftningen behöver utvärderas närmare under förhandlingarna.

I många av de gärningsbeskrivningar som i enlighet med förslaget till artikel 3 ska vara straffbara förutsätts att någon förpliktelse i Europeiska unionens miljöskyddslagstiftning har överträtts. I Finland har de nämnda unionsrättsakterna på miljöområdet genomförts genom flera olika författningar (bland annat miljöskyddslagen (527/2014), naturvårdslagen (1096/1996), avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009) och strålsäkerhetslagen (859/2018)). Brott mot förpliktelserna i dessa lagar har kriminaliserats både i lagarna i fråga och i strafflagen.

Straffbestämmelser som gäller miljöbrott ingår i 48 kap. i strafflagen (39/1889). Bestämmelser som hör till området för förslaget till direktiv finns också i till exempel 34 kap. om allmänfarliga brott, 44 kap. om brott som äventyrar andras hälsa och säkerhet, 48 a kap. om naturresursbrott samt 21 kap. om brott mot hälsa och liv.

I 48 kap. 1 § i strafflagen föreskrivs att miljöförstöring är straffbar, och vad rekvisitet beträffar är det kapitlets grundbrott. Straffbart som miljöförstöring är att i miljön släppa ut ämnen i strid med lag, eller i strid med föreskrifter eller i strid med beslut i enskilda fall eller i strid med villkor i tillstånd som gäller verksamheten och annat sådant förfarande i strid med miljölagstiftningen som beskrivs i bestämmelsen, så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan. Straffet för miljöförstöring är böter eller fängelse i högst två år.

I 48 kap. 2 § i strafflagen föreskrivs att grov miljöförstöring är straffbar. Kapitlet innehåller dessutom egna bestämmelser om miljöförseelse (3 §) och miljöförstöring av oäktsamhet (4 §). Det föreskrivna straffet för grov miljöförstöring är fängelse i minst fyra månader och högst sex

år, för miljöförseelse böter eller fängelse i högst sex månader och för miljöförstöring av oaktsamhet böter eller fängelse i högst ett år.

Enligt 48 kap. 5 § i strafflagen ska för naturskyddsbrott straffas den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet obehörigen förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller belagts med åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt naturvårdslagen eller i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, i strid med naturvårdslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den avskiljer ett naturföremål från dess omgivning, eller för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium eller säljer, överlåter, köper eller tar emot ett föremål som har avskilts från sin omgivning eller förts in i eller ut ur landet på ett sådant sätt i strid med rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium ett föremål som anges i bilaga A eller B till nämnda förordning utan sådant tillstånd eller intyg som avses i förordningen eller i strid med villkoren i ett tillstånd eller intyg, eller köper, erbjuder sig att köpa, förvärvar för kommersiella ändamål, offentligt förevisar i kommersiellt syfte, använder i vinstsyfte, säljer, innehar för försäljning, saluför eller transporterar för försäljning ett föremål som anges i bilaga A eller B till nämnda förordning. I 2 och 3 mom. kriminaliseras dessutom vissa gärningar som strider mot bestämmelserna om valfångst och skydd av valar och arktiska sälar samt skydd för miljön i Antarktis. Bestämmelser om den grova gärningsformen finns i 48 kap. 5 a §.

I 48 kap. i strafflagen finns dessutom bestämmelser om ansvarsfördelning (7 §) och juridiska personers straffansvar (9 §) samt från utländska fartyg i den ekonomiska zonen begångna miljöbrott (10 §).

Straffbestämmelserna i 48 kap. i strafflagen är kopplade till den materiella miljölagstiftningen, dvs. i dem förutsätts att gärningarna begås i strid med lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lag eller i strid med tillståndsvillkor.

Det är ändamålsenligt att bedöma gärningarna enligt artikel 3.1 i förslaget till direktiv med hänsyn till förpliktelserna som gäller straffnivåer i artikel 5.2–4 i förslaget. I enlighet med artikel 5 i förslaget ska fängelse kunna dömas ut för alla gärningar som avses i artikel 3. I Finland har gärningar som strider mot förbud och förpliktelser i miljölagstiftningen delvis kriminaliserats genom överträdelsebestämmelser om vite som ingår i den aktuella lagstiftningen. Med beaktande av kriminaliseringsförpliktelserna i artikel 5 i förslaget behöver förslagets inverkan på lagstiftningen i Finland bedömas särskilt med avseende på strafflagens bestämmelser.

Gärningsbeskrivningen enligt 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen inbegriper att uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i miljön föra eller släppa ut eller lämna ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller bestämmelser på det sätt som anges i bestämmelsen eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkor eller så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller försäkra fara för hälsan. Gärningarna enligt artikel 3.1 a och h i förslaget till direktivet täcks i huvudsak genom den nämnda bestämmelsen. Man bör emellertid lägga märke till att det inte framgår av led a vilken EU-rättsakt det är olagligt att överträda på det sätt som avses i direktivet. Också gärningar enligt led j förefaller täckas delvis i enlighet med 48.1 i strafflagen och delvis genom bestämmelserna i 44 kap. och 34 kap. i strafflagen (SL 44:10, straffbar användning av kärnenergi; SL 44:12, ovarsam hantering; SL 44:12 a, straffbart innehav av radioaktivt ämne; SL 34:6, kärnladdningsbrott; SL 34:7–8, vållande av allmän fara och grovt vållande av allmän fara).

I enlighet med 48 kap. 1 mom. 2 punkten i strafflagen är det straffbart att framställa, överlåta, transportera, använda, behandla eller förvara ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använda en anordning i strid med de författningar som avses i bestämmelsen eller med bestämmelser som utfärdats med stöd av dem så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan. I bestämmelsen hänvisas till flera EU-rättsakter och nationella författningar (till exempel avfallslagen, kemikalielagen (599/2013), den så kallade Reach-förordningen (1907/2006/EG), den så kallade CLP-förordningen (1272/2008/EG), den så kallade biocidförordningen (528/2012/EU) och den så kallade växtskyddsmedelsförordningen (1107/2009/EG)).

I enlighet med 48 kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen är det straffbart att försumma sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan.

Strafflagens 48 kap. 1 § 1 mom. 2 punkten förefaller tillsammans med bestämmelsen om hälso- brott i 44 kap. 1 § i strafflagen motsvara kraven i artikel 3.1 c i förslaget till direktiv till den del som det är fråga om gärningssätten tillverkning och användning; bestämmelsen täcker däremot inte gärningssättet utsläppande på marknaden, som inte kriminaliserats särskilt i strafflagen när det gäller påföljder för miljön.

Strafflagens 48 kap. 1 mom. 2 och 3 punkten förefaller också uppfylla kraven i artikel 3.1 e ii i förslaget till direktiv. Kriminaliseringsförpliktelsen i led e i gäller annat än en försumbar mängd farligt avfall, och av en handling som gäller sådant avfall förutsätts i direktivet att den orsakar eller kan orsaka betydande skada på de faktorer som fastställs i direktivet, såsom människor, djur och växter. Strafflagens bestämmelser förefaller inte till alla delar täcka kraven i led e i.

Dessutom förefaller 48 kap. 1 § 2 och 3 punkten i strafflagen täcka även kraven i artikel 3.1 i i förslaget till direktiv tillsammans med bestämmelserna i strafflagens 44 kap. 1 § om äventyrande av andras hälsa, 11 § om brott mot bestämmelserna om explosiva varor och 12 § om ovarsam hantering.

Kriminaliseringsförpliktelsen enligt artikel 3.1 b i förslaget gäller gärningssättet utsläppande av en produkt på marknaden, som också ingår i punkt 1 c, n, q och r. Förhållandet mellan led b och de andra ovannämnda leden är oklart utifrån förslaget till direktiv. Bestämmelserna om miljöbrott i 48 kap. i strafflagen innehåller inte gärningssättet utsläppande på marknaden. Hälso- brott, som kriminaliserats i 44 kap. 1 § i strafflagen, torde vara tillämpligt på vissa situationer som avses i förslaget. Dessutom kriminaliserats utsläppande på marknaden av explosiva varor som brott mot bestämmelserna om explosiva varor enligt 44 kap. 11 § i strafflagen och yrkesmässigt utsläppande på marknaden av olagligt avverkat timmer eller trävaror som härrör från sådant timmer som virkesbrott enligt 48 a kap. 3 b § i strafflagen. De nämnda bestämmelserna kan antas uppfylla kraven i artikel 3.1 b i förslaget till direktiv i vissa avseenden, men i detta skede är det inte möjligt att närmare bedöma konsekvenserna av kriminaliseringsförpliktelsen i led b med avseende på lagstiftningen i Finland.

Kriminaliseringsförpliktelsen enligt artikel 3.1 d i förslaget gäller genomförande av projekt utan att iaktta kraven i direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt så att betydande skada orsakas eller kan orsakas på de faktorer som avses i direktivet, såsom människor, djur och växter. Vilka gärningar eller förfaranden som kriminaliseringsförpliktelsen täcker är i någon mån oklart utifrån förslaget. Bestämmelserna i 48 kap. 1–4 § i strafflagen torde täcka de gärningar som hör till området för kriminaliseringsförpliktelsen

åtminstone delvis, men i detta skede är det inte möjligt att exakt bedöma förslagets inverkan på lagstiftningen i Finland.

I 48 kap. 1 § 2 och 5 punkten i strafflagen kriminaliseras vissa gärningar som gäller ämnen som bryter ned ozonskiktet och fluorerade växthusgaser som miljöförstöring. I enlighet med 2 punkten är det straffbart att framställa, överlåta, transportera, använda, behandla eller förvara ett ämne, ett preparat, en blandning, en produkt eller ett föremål eller använda en anordning i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006. I enlighet med 5 punkten är det straffbart att i landet föra in eller ur landet föra ut ett ämne, ett preparat eller en produkt i strid med förordningarna i fråga. En ytterligare förutsättning är att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan. De nämnda bestämmelserna samt 48 kap. 1 § 1 punkten i strafflagen förefaller delvis uppfylla kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 3 q och r i förslaget till direktiv, men de täcker inte exempelvis gärningssättet utsläppande på marknaden eller import eller export av utrustning. I kriminaliseringsförpliktelserna enligt de aktuella leden förutsätts inte heller äventyrande av människors hälsa eller miljön, så till dessa delar uppfyller strafflagens bestämmelser inte förutsättningarna i förslaget.

Med stöd av 48 kap. 1 § 4 punkten i strafflagen är det straffbar som miljöförstöring att föra in i landet eller ut ur landet eller genom finskt territorium transitera avfall i strid med avfallslagen, bestämmelser som har utfärdats eller beslut i enskilda fall som har meddelats med stöd av den eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan. När en betydande mängd avfall transporteras i strid med förordningen om transport av fall orsakas alltid samtidigt fara för miljön eller hälsan. Således förefaller det som om kraven i artikel 3.1 f i förslaget till direktiv uppfylls, trots att kriminaliseringsförpliktelserna i det aktuella ledet inte innefattar orsakande av följder för människor eller miljön.

Med stöd av 48 kap. 1 § 7 punkten i strafflagen bestraffas för miljöförstöring den som på det sätt som anges i bestämmelsen handlar i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2013 om återvinning av fartyg och om ändring av förordning (EG) nr 1013/2006 och direktiv 2009/16/EG så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan. Den nämnda bestämmelsen förefaller delvis uppfylla förpliktelserna enligt artikel 3.1 g i förslaget till direktiv. Ledet innehåller inte förutsättningen orsaka eller kan orsaka, medan det i strafflagens ovannämnda bestämmelse förutsätts orsakande av abstrakt fara.

I enlighet med 48 kap. 1 § 3 mom. i strafflagen döms för miljöförstöring bland annat den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet på något annat sätt än det som avses i 1 mom. börjar göra ändringar i miljön i strid med vattenlagen (587/2011) eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats, beslut i enskilda fall som meddelats eller planer eller tillstånd som utfärdats med stöd av vattenlagen så att gärningen är ägnad att medföra så allvarliga miljöförändringar att de kan jämföras med förorening av miljön. Den ovannämnda bestämmelsen förefaller i huvudsak uppfylla förpliktelserna enligt artikel 3.1 k i förslaget till direktiv. Av led k i förslaget framgår ändå inte vilken EU-rättsakt det är olagligt att överträda på det sätt som avses i direktivet.

I 48 kap. 5 § i strafflagen finns en bestämmelse om naturskyddsbrott. Enligt bestämmelsen ska den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet 1) obehörigen förstör eller skadar ett naturområde, ett djur, en växt eller något annat naturföremål som har skyddats, fredats eller belagts med

åtgärdsbegränsning eller åtgärdsförbud enligt naturvårdslagen (1096/1996) eller i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, 2) i strid med naturvårdslagen eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den avskiljer ett naturföremål från dess omgivning, eller för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium eller säljer, överlåter, köper eller tar emot ett föremål som har avskilts från sin omgivning eller förts in i eller ut ur landet på ett sådant sätt, eller 3) i strid med rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem för in i landet, för ut ur landet eller transporterar genom finskt territorium ett föremål som anges i bilaga A eller B till nämnda förordning utan sådant tillstånd eller intyg som avses i förordningen eller i strid med villkoren i ett tillstånd eller intyg, eller köper, erbjuder sig att köpa, förvärvar för kommersiella ändamål, offentligt förevisar i kommersiellt syfte, använder i vinstsyfte, säljer, innehar för försäljning, saluför eller transporterar för försäljning ett föremål som anges i bilaga A eller B till nämnda förordning, för naturskyddsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år. Enligt 4 mom. betraktas som naturskyddsbrott dock inte en gärning som med avseende på naturskyddet är av ringa betydelse, och enligt 5 mom. är försök till ett uppsåtligt brott straffbart.

Grovt naturskyddsbrott kriminaliseras i 48 kap. 5 a § i strafflagen. Tillämpliga kan dessutom bli bestämmelsen om jaktbrott i 48 a kap. 1 § eller bestämmelsen om grovt jaktbrott i 48 a kap. 1 a § i strafflagen eller bestämmelsen om djurskyddsbrott i 17 kap. 14 § i strafflagen.

Kriminaliseringsförpliktelsen enligt artikel 3.1 l i förslaget till direktiv, som gäller att avliva, destruera, ta, inneha, sälja eller till försäljning utbjuda exemplar av arter som avses i de så kallade habitat- och fågeldirektiven, förefaller i huvudsak täckas genom de ovannämnda bestämmelserna.

I 48 kap. 5 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen kriminaliseras flera gärningar som riktar sig mot föremål som anges i bilaga A eller B till rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

Sålunda torde bestämmelsen om naturskyddsbrott i huvudsak täcka också kriminaliseringsförpliktelsen enligt artikel 3.1 m i förslaget till direktivet, där det är fråga om handel med sådana föremål, samt kriminaliseringsförpliktelsen enligt led o, som gäller handlingar som orsakar betydande försämring av en livsmiljö inom ett skyddat område.

Enligt strafflagens 48 kap. 5 § 4 mom. om naturskyddsbrott betraktas som naturskyddsbrott inte en gärning som med avseende på naturskyddet är av ringa betydelse. Förslaget till direktiv innehåller ingen motsvarande begränsning, så till denna del motsvarar strafflagens bestämmelser inte förpliktelsen enligt leden l–n.

I 48 a kap. 3 b § i strafflagen kriminaliseras virkesbrott. Enligt bestämmelsen döms för virkesbrott den som i strid med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden yrkesmässigt på marknaden släpper ut olagligt avverkat timmer eller trävaror som härrör från sådant timmer. En gärning som är straffbar som virkesbrott kan också uppfylla rekvisitet för regleringsbrott (SL 46 kap. 1 § 1 mom.), skogsbrott (SL 48 a kap. 3 §) eller naturskyddsbrott (SL 48 kap. 5 §). Dessa bestämmelser förefaller i huvudsak täcka kriminaliseringsförpliktelsen enligt artikel 3.1 n i förslaget till direktivet.

Kriminaliseringsförpliktelsen enligt artikel 3.1 p i förslaget till direktiv gäller att introducera eller sprida invasiva främmande arter i strid med de restriktioner som avses i bestämmelsen och som anges i förordningen om invasiva främmande arter. I Finland kan man enligt den gällande lagstiftningen i regel dömas endast till böter för brott mot lagstiftningen om invasiva främmande

arter (lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter, (1709/2015)). Ett undantag från detta är gärningar som uppfyller rekvisitet för regleringsbrott (1 §), grovt regleringsbrott (2 §), smuggling (4 §) eller olaga befattningstagande med infört gods (6 §) i 46 kap. i strafflagen eller fiskebrott (2 §) i 48 a kap. i strafflagen. I detta skede är det inte möjligt att exakt bedöma förslagens inverkan på lagstiftningen i Finland.

I enlighet med 3 kap. 5 § i strafflagen är förutsättningen för straffansvar uppsåt eller oaktsamhet. Om inte något annat föreskrivs är en gärning som avses i strafflagen straffbar endast när den begås uppsåtligt. I enlighet med artikel 3.2 i förslaget till direktiv ska de handlingar som avses i punkt 1 också utgöra straffbara gärningar, om de begås åtminstone av grov oaktsamhet (serious negligence) med undantag av gärningar enligt leden g, l, o och p i.

I strafflagens straffbestämmelse, som ovan har förklarats täcka de gärningar som anges i artikel 3, kan en gärnings straffbarhet basera sig på uppsåt eller grov oaktsamhet. Strafflagens bestämmelser förefaller således i huvudsak täcka förpliktelsen i artikel 3.2 i förslaget till direktiv. Innehållet i kriminaliseringsförpliktelse i särskilt artikel 3.1 b (utsläppande på marknaden) och p ii (invasiva främmande arter) är på basis av förslaget i någon mån oklart, varför det inte i detta skede går att bedöma om förpliktelsen gällande graden av tillräknande uppfylls. Rekvisitet för virkesbrott enligt 48 a kap. 3 b § i strafflagen förutsätter uppsåt, vilket inte motsvarar innehållet i förpliktelsen i artikel 3.2 i förslaget.

Rekvisitet i 48 kap. 1 § i strafflagen förutsätter att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan (1 mom.) eller att medföra så allvarliga miljöförändringar att de kan jämföras med förorening av miljön (3 mom.). En kvalifikationsgrund för grov miljöförstöring är att den skada som vållats miljön eller hälsan, eller faran för sådan skada, är synnerligen stor med beaktande av den orsakade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter (SL 48:2). I bestämmelserna om miljöförseelse (3 §) och miljöförstöring av oaktsamhet (4 §) ingår förutsättningar med delvis motsvarande innehåll.

I 6 kap. i strafflagen finns dessutom bestämmelser om bestämmande av straff. Enligt 3 § 1 mom. i kapitlet ska ett straff bestämmas med beaktande av samtliga grunder som enligt lag inverkar på storleken och arten av straffet samt enhetligheten i straffpraxis. I enlighet med den allmänna principen ska straffet mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt (SL 6:4).

De omständigheter som kan beaktas när man bedömer till exempel en gärnings inverkan på miljön eller människors hälsa fastställs inte exakt i strafflagstiftningen, vilket motsvarar traditionen i finsk strafflagstiftning. De omständigheter som beaktas när man bedömer hur betydande skadan är, sannolikheten för att skada ska uppstå eller huruvida det är fråga om en försumbar mängd eller annat än en försumbar mängd, till exempel ett visst antal exemplar som är föremål för gärningen, fastställs vanligtvis i lagstiftningens förarbeten, som styr tolkningen av bestämmelserna. Det är alltså en tolkningsfråga huruvida strafflagens bestämmelser kan anses motsvara det som förutsätts i förpliktelse enligt artikel 3.3–5 i förslaget till direktiv.

I 5 kap. 5 § i strafflagen föreskrivs om anstiftan och i 6 § om medhjälp. De nämnda bestämmelserna uppfyller i sig förpliktelsen gällande anstiftan och medhjälp i artikel 4 i förslaget till direktiv, men när beredningen fortsätter måste det i vissa avseenden bedömas om förpliktelsen uppfylls med avseende på vissa gärningar som anges i artikel 3.1.

I enlighet med 5 kap. 1 § i strafflagen bestraffas för försök till ett brott endast om försöket är straffbart enligt de bestämmelser som gäller det uppsåtliga brottet. I enlighet med artikel 4.2 i förslaget till direktiv ska försök att begå någon av de straffbara gärningar som avses i artikel 3.1 vara straffbart, om det görs uppsåtligt, med undantag av gärningar enligt leden g, l, o och p i. I en del av strafflagens straffbestämmelser, som ovan har förklarats täcka de gärningar som anges i artikel 3, har också försök till brott kriminaliserats. I fråga om till exempel 48 kap. 1 mom. i strafflagen har dock endast de gärningar som anges i 4–6 punkten kriminaliserats. Förpliknelsen enligt artikel 4.2 i förslaget till direktiv uppfylls således inte i alla avseenden.

Artiklarna 5–7 i förslaget

Artiklarna 5, 6 och 7 i förslaget till direktiv gäller påföljder för fysiska personer, juridiska personers ansvar och påföljder för juridiska personer.

I förslaget förutsätts det att för gärningar som är straffbara i enlighet med artikel 3 ska maximistraffet i de fall som avses i artikel 5.2–4 vara fängelse i minst tio, sex eller fyra år (artikel 5.2–4).

Det strängaste straffet, dvs. tio års fängelse, ska enligt artikel 5.2 kunna dömas ut för brott som avses i artikel 3, om de orsakar eller kan orsaka dödsfall eller allvarlig personskada. Vissa av de gärningar som anges i artikel 3 torde kunna bestraffas med stöd av både till exempel bestämmelserna i 34 kap., 44 kap. eller 48 kap. i strafflagen och bestämmelserna i 21 kap. i strafflagen. Exempelvis för dråp är det föreskrivna maximistraffet fängelse i 12 år och för mord fängelse på livstid.

En gärning genom vilken någon tillfogas svår kroppsskada kan vara straffbar som grov misshandel (SL 21:6), för vilken det föreskrivna maximistraffet är fängelse i tio år. Dessutom bör det påpekas att gemensamt straff enligt 7 kap. i strafflagen för till exempel en straffbar gärning enligt 48 kap. och 21 kap. i strafflagen höjer maximistraffen.

Den gällande lagstiftningen förefaller uppfylla kraven i förslaget till direktiv till den del det är fråga om en uppsåtlig gärning som orsakar dödsfall eller svår kroppsskada. I fråga om en sådan gärning som begåtts av grov oaktsamhet kan bestämmelserna om dödsvållande (8 §) eller grovt dödsvållande (9 §) i 21 kap. i strafflagen bli tillämpliga. I fråga om en sådan gärning förefaller maximistraffen enligt de ovannämnda bestämmelserna i strafflagen inte nödvändigtvis uppfylla förpliknelsen i förslaget till direktiv. Förpliknelsen i artikel 5.2 i förslaget lämnar dock rum för tolkning beträffande vad som förutsätts i fråga om graden av tillräknande i förhållande till den påföljd som avses i punkten.

En gärning enligt vissa led i artikel 3.1 i förslaget kan uppfylla rekvisitet för både en straffbar gärning enligt 48 i strafflagen och straffbart äventyrande av andras hälsa i 34 kap. 4 § i strafflagen. Straffet för äventyrande av andras hälsa (SL 34:4) är fängelse i högst fyra år och för grovt äventyrande av andras hälsa (SL 34:5) i högst tio år. Till den del det är fråga om fara för dödsfall eller svår kroppsskada som orsakas av ett annat förfarande än vad som avses i strafflagen 34 kap. 4 § kan vid sidan av bestämmelserna i de ovannämnda kapitlen i strafflagen också framkallande av fara enligt 21 kap. 13 § i strafflagen bli tillämplig. Straffet är då fängelse i högst två år.

Trots tillämpning av bestämmelserna i 7 kap. i strafflagen förefaller det som om de maximistraff som föreskrivs i strafflagen i huvudsak är lägre än vad direktivet förutsätter till den del det är fråga om en uppsåtlig gärning som kan orsaka dödsfall eller allvarlig personskada.

Straffet för miljöförstöring kan vara högst två år. Maximistraflet för grov miljöförstöring (SL 48:2) är fängelse i högst sex år.

I andra straffbestämmelser, som ovan har ansetts täcka de gärningar som anges i artikel 3 i förslaget till direktiv, är det föreskrivna maximistraflet fängelse i högst sex månader (SL 44:1, hälsobrott; SL 44:12, ovarsam hantering; SL 46:6, olaga befattningsstagande med infört gods), ett år (SL 44:10, straffbar användning av kärnenergi; SL 34:7, vållande av allmän fara), två år (SL 44:11, brott mot bestämmelserna om explosiva varor; SL 46:1, regleringsbrott; SL 46:4, smuggling), fyra år (SL 34:8, grovt vållande av allmän fara; SL 46:2 grovt regleringsbrott) eller tio år (SL 34:6, kärnladdningsbrott).

De maximistraf som föreskrivs i strafflagen är således delvis lägre än vad direktivet förutsätter till den del det är fråga om uppsåtliga gärningar, där skada orsakas eller kan orsakas på miljön eller gärningar som inte förutsätts orsaka skada på miljön.

I artikel 5.5 i förslaget till direktiv anges dessutom ytterligare påföljder eller åtgärder, som det ska vara möjligt ålägga personer som begått brott som anges i artiklarna 3 och 4 i förslaget. Förslaget behöver preciseras med avseende på huruvida alla sanktioner som anges i artikel 5.5 ska kunna användas i fråga om alla gärningar som avses i punkterna 3 och 4, trots att det inte finns något samband i sak med det begångna brottet. Av förslaget till artikel 5 framgår det inte heller enligt vilket förfarande de nämnda påföljderna ska påföras, dvs. ska de påföras i en straffrättslig eller någon annan process. I enlighet med skäl 14 i ingressen, som gäller saken, ska ytterligare påföljder kunna påföras i en straffrättslig process. Av förslaget framgår inte heller hur avsikten är att i fråga om administrativa sanktioner säkerställa den i internationella människorättskonventioner skyddade rätten för en person att inte medverka vid utredningen av sin egen skuld (det så kallade skyddet mot självkriminerings) samt förbudet mot dubbel straffbarhet. Beträffande den påföljd som avses i artikel 5.5 c, som gäller tillfällig eller permanent uteslutning från tillgång till offentlig finansiering, behöver förslaget preciseras med avseende på förslagets förhållande till direktivet om offentlig upphandling (EU/24/2014). Förslaget är också problematiskt med avseende på tryggheten av valbarheten i 27 § i grundlagen (731/1999), eftersom det föreslås att en påföljd ska vara tillfälliga förbud mot att ställa upp i val till en offentlig tjänst (artikel 5.5 f). I detta skede går det inte att bedöma förslagets inverkan på lagstiftningen i Finland mer ingående än vad som konstaterats.

I 9 kap. i strafflagen föreskrivs det om straffansvar för juridiska personer. Innehållet i bestämmelsen i 2 § om förutsättningarna för straffansvar och i bestämmelsen i 3 § om förhållandet mellan gärningsmannen och den juridiska personen motsvarar i stor utsträckning artikel 6.1 och 6.2 i förslaget till direktiv.

Tillämpligheten av straffansvar för juridiska personer bestäms kapitel specifikt i strafflagen. Straffansvar för juridiska personer tillämpas på alla brott i 48 kap. i strafflagen. I fråga om brotten i 44 kap. i strafflagen tillämpas bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer på straffbar användning av kärnenergi (10 §), brott mot bestämmelserna om explosiva varor (11 §) och ovarsam hantering (12 §) och i fråga om brotten i 34 kap. på kärnladdningsbrott (6 §). Av brotten i 46 kap. i strafflagen föreskrivs straffansvar för juridiska personer som straff för regleringsbrott (1 §), grovt regleringsbrott (2 §) och smuggling (4 §). Av brotten i 48 a kap. i strafflagen tillämpas bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer på grovt jaktbrott (1 a §), liksom på djurskyddsbrott enligt 17 kap. 14 § och den grova gärningsformen (14 a §).

I och med de nämnda bestämmelserna förefaller straffansvar för juridiska personer kunna tillämpas i största delen av de gärningar som anges i artiklarna 3 och 4 i förslaget. Till vissa delar

bör dock förpliktelsen enligt förslaget och dess verkningarna bedömas under de fortsatta förhandlingarna.

I artikel 7.2 i förslaget till direktiv fastställs de påföljder eller åtgärder som ska kunna tillämpas på juridiska personer som enligt artikel 6.1 är ansvariga för de brott som avses i artiklarna 3 och 4 i förslaget. Förslaget behöver preciseras på samma sätt som konstaterats ovan i fråga om artikel 5.5 i förslaget och således kan förslagets inverkan på lagstiftningen i Finland inte bedömas närmare i detta skede.

Samfundsbot som döms ut som straff för juridiska personer i enlighet med 9 kap. 5 § i strafflagen döms ut till ett visst belopp. Artikel 7.4 och 7.5 i förslaget till direktiv innehåller en förpliktelse att belägga vissa av de gärningar som anges i artikel 3.1 med böter för juridiska personer, vars högsta gräns ska vara en minimiandel av den juridiska personens omsättning. Till denna del motsvarar strafflagens bestämmelser inte förpliktelseerna i förslaget till direktiv vad gäller sättet att bestämma böterna.

I enlighet med 9 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen fastställs storleken av en samfundsbot enligt arten och omfattningen av den juridiska personens underlåtelse eller ledningens andel, om vilka stadgas i 2 §, samt enligt den juridiska personens ekonomiska ställning. I enlighet med 2 mom. beaktas vid bedömningen av den juridiska personens ekonomiska ställning dess storlek och soliditet, verksamhetens ekonomiska resultat samt övriga omständigheter som väsentligt påverkar bedömningen av den juridiska personens ekonomi. Den gällande lagstiftningen förefaller i huvudsak uppfylla kraven i artikel 7.6 i förslaget till direktivet, som gäller de omständigheter som ska beaktas när beslut fattas om bötesnivån för juridiska personer.

Artiklarna 8–10 i förslaget

I förslaget till direktiv gäller artikel 8 försvårande omständigheter och artikel 9 förmildrande omständigheter samt artikel 10 frysning eller förverkande.

I enlighet med den allmänna straffmättningsprincipen ska straffet mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt (SL 6:4). I 6 kap. 5 § i strafflagen föreskrivs det om skärpningsgrunder, som är bland annat att den brottsliga verksamheten är planmässig, att brottet begås som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet samt gärningsmannens tidigare brottslighet, under vissa förutsättningar.

Om en viss gärning uppfyller rekvisitet för flera brott, kan gärningsmannen i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. i strafflagen dömas till ett gemensamt straff. När ett gemensamt straff och ett bötesstraff mäts ut iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i 6 kap.

I artikel 8 i förslaget till direktiv ingår en förpliktelse att säkerställa att vissa omständigheter som anges i artikeln kan ses som försvårande omständigheter med avseende på de gärningar som avses i artiklarna 3 och 4. Förpliktelseerna i förslaget till artikel 8 förefaller i huvudsak täckas av bestämmelserna i 6 och 7 kap. i strafflagen samt möjligheten att när vissa omständigheter som avses i artikel 8 råder tillämpa två straffbestämmelser med undantag av förslaget till led h, som hänför sig till gärningsmannens försummelse av skyldigheter enligt det så kallade miljöansvarsdirektivet, samt leden i och j. Betydelsen av artikel 8 i och j förblir något oklar utifrån direktivet. Förhållandet mellan förslaget till led i och det så kallade skyddet för självkriminalisering är oklart. I förslaget till led j är det fråga om att gärningsmannen aktivt hindrar inspektioner, tullkontroller eller utredningar, eller skrämmer eller stör vittnen eller klagande. Utifrån förslaget förblir det öppet huruvida avses i ledet gärningsmannens agerande innan den

gärning som innebär miljöbrott begicks eller under gärningen eller efter att brottet begåtts, något som är av betydelse vid den rättsliga bedömningen av ärendet. Till dessa del är det svårt att i detta skede bedöma hur artikel 8 h, i och j i förslaget inverkar på lagstiftningen i Finland.

Strafflindring kan komma i fråga med stöd av 6 kap. 6–8 och 8 a § i strafflagen. En lindringsgrund är till exempel att gärningsmannen strävar efter att förhindra eller avlägsna verkningarna av sitt brott eller strävar efter att främja utredningen av brottet. Strafflagens lindringsgrunder innehåller dock inte uttryckligen någon grund som hänför sig till att identifiera eller väcka åtal mot övriga gärningsmän (artikel 9 b i). Strafflagens bestämmelser förefaller i huvudsak täcka förpliktelseerna i förslaget till artikel 9, där det är fråga om omständigheter som ska ses som förmildrande.

Sådana frysningåtgärder enligt konfiskationsdirektivet som avses i artikel 10 i förslaget är i Finland kvarstad och tillfällig kvarstad enligt 6 kap. och beslag enligt 7 kap. i tvångsmedelslagen. Bestämmelser om förverkandepåföljder finns i 10 kap. i strafflagen. I kapitlets 2 § finns bestämmelserna om förverkande av vinning, i 3 § om utvidgat förverkande av vinning och i 4 § om förverkande av hjälpmedel vid brott. De ovannämnda bestämmelserna förefaller i huvudsak uppfylla förpliktelseerna i artikel 10 i förslaget till direktiv.

Artiklarna 11–14 i förslaget

I artikel 11 i förslaget till direktiv bestäms om preskriptionstider för straffbara gärningar, i artikel 12 om jurisdiktion, i artikel 13 om skydd av personer som anmäler miljöbrott eller bistår utredningen och i artikel 14 om rätt för den berörda allmänheten att delta i förfaranden.

I 8 kap. i strafflagen föreskrivs om de preskriptionstider för straffbara gärningar som anges i artikel 11 i förslaget. I kapitlets 1 § finns bestämmelser om preskription av åtalsrätten och i 10 § om när utdömt fängelsestraff förfaller. Strafflagens bestämmelser om preskription av åtalsrätten uppfyller förutsättningarna enligt artikel 11.2 i förslaget, enligt vilken tidsfristerna för straffrättslig preskription bestäms i enlighet med det lägsta maximistraffet som döms ut för respektive brott i enlighet med artikel 5.2–4. Också strafflagens bestämmelser om preskription av verkställigheten av fängelsestraff uppfyller förutsättningarna i förslaget till direktiv, vilka ingår i artikel 11.4.

I 1 kap. i strafflagen föreskrivs om tillämpningsområdet för finsk straffrätt. De förpliktelser som gäller jurisdiktion i artikel 12 i förslaget uppfylls i huvudsak med stöd av bestämmelserna i det nämnda kapitlet.

I artikel 13.1 i förslaget bestäms om skydd av personer som anmäler miljöbrott eller bistår utredningen. I punkt 1 i artikel hänvisas till EU:s direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (2019/1937), vars genomförande bereds i Finland och övriga medlemsstater. Direktivets tillämpningsområde omfattar till exempel miljöskydd och strålsäkerhet, beträffande vilken information enligt direktivet ska kunna lämnas om en överträdelse som hör till direktivets tillämpningsområde och som rapportören iakttagit i sitt arbete. I detta skede är det inte möjligt att bedöma om förslaget kommer att inverka på tillämpningsområdet för direktivet om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten. Förpliktelsen i artikel 13.2 i förslaget till direktiv, som gäller stöd till personer som rapporterar brott som avses i artiklarna 3 och 4 och som samarbetar med myndigheterna och hjälp till sådana personer under straffprocessen, bedöms inte förutsätta ändringar i lagstiftningen i Finland.

I artikel 14 i förslaget till direktiv ingår en förpliktelse att säkerställa att den berörda allmänheten, i enlighet med nationella rättssystem, har lämplig rätt att delta i förfaranden rörande de

brott som avses i artiklarna 3 och 4, till exempel som civilrättslig part. I det finska rättssystemet hör det till åklagarens uppgifter att driva allmänintresset i en straffprocess, och dessutom kan miljömyndigheten i vissa situationer som anges i lag använda målsägandens talerätt. I Finland har det inte föreskrivits om partsställning i brottmål för till exempel civilsamhällesorganisationer, varför förpliktelsen enligt förslaget kan föranleda betydande ändringsbehov i lagstiftningen i Finland.

Artiklarna 15–18 i förslaget

Förslagets förpliktelser som gäller förebyggande insatser (artikel 15), resurser (artikel 16) och utbildning (artikel 17) är allmänt formulerade, och de förefaller inte förutsätta ändringar i lagstiftningen i Finland.

Artikel 18 i förslaget till direktiv gäller utredningsverktyg. Enligt artikeln är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att effektiva utredningsverktyg är tillgängliga för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3 och 4. I artikeln hänvisas som exempel till verktyg som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott. Artikeln kompletteras av skäl 29 i ingressen, där man å ena sidan för fram vissa utredningsverktyg som bör vara tillgängliga, och å andra sidan betonar till exempel proportionalitetsprincipen och den nationella lagstiftningens betydelse när utredningsverktyg övervägs. De utredningsverktyg som kan användas vid brottsutredningar i Finland bestäms i enlighet med de förutsättningar som föreskrivs i tvångsmedelslagen (806/2011). Artikelns förenlighet med tvångsmedelslagens bestämmelser är beroende av de slutliga innehållet i artiklarna 3 och 4 i förslaget.

Artiklarna 19–29 i förslaget

Artikel 19 i förslaget gäller samordning och samarbete mellan behöriga myndigheter inom en medlemsstat och artikel 20 en nationell strategi för bekämpande av miljöbrott. I enlighet med förslaget till artikel 21 åläggs medlemsstaterna att samla in statistiska uppgifter om miljöbrott.

I förslaget till artikel 22 är det fråga om kommissionens genomförandebefogenheter i fråga om de statistiska uppgifter som avses i artikel 21. Slutartiklarna i förslaget gäller kommittéförfarande (artikel 23), införlivande (artikel 24), utvärdering och rapportering (artikel 25), upphävande av direktiv 2008/99/EG (artikel 26), tillämpning av direktiv 2005/35/EG (artikel 27), ikraftträdande (artikel 28) och att direktivet riktar sig till medlemsstaterna (artikel 29).

De förpliktelser som ingår i dessa artiklar förefaller inte förutsätta några ändringar i lagstiftningen i Finland. I artikel 24 i förslaget föreslås att tidsfristen för det nationella genomförandet av direktivet ska vara 18 månader efter det att direktivet trätt i kraft. Det vore motiverat att förlänga tidsfristen till exempelvis 24 månader med beaktande av den tid som krävs för att bereda eventuella ändringar i lagstiftningen.

4 Förslagets rättsliga grund

Den rättsliga grunden för det föreslagna direktivet är artikel 83.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I bestämmelsen sägs att om en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar visar sig nödvändig för att säkerställa att unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder ska kunna genomföras effektivt, får minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder på det berörda området meddelas i direktiv. Dessa direktiv ska antas enligt samma ordinarie eller särskilda lagstiftningsförfarande som använts för beslutet om harmoniseringsåtgärderna i fråga.

Bakgrunden till förslaget är de harmoniseringsåtgärder som vidtagits på miljöskyddsområdet. I artikel 191 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges som mål för unionens miljöpolitik bland annat att bevara, skydda och förbättra miljön samt att skydda människors hälsa. Enligt artikel 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén besluta om vilka åtgärder som ska vidtas av unionen för att uppnå de mål som anges i artikel 191.

Statsrådet bedömer att den föreslagna rättsliga grunden för förslaget till direktiv i huvudsak är korrekt, men konstaterar att det är skäl att under den fortsatta beredningen se över huruvida den rättsliga grunden är ändamålsenlig med avseende på vissa förpliktelser som ingår i förslaget till direktiv, särskilt artikel 5.

5 Förslagets förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Enligt artikel 4.2 j i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska unionen och medlemsstaterna ha delade befogenheter på området med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen ska enligt subsidiaritetsprincipen unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen.

I förslaget förs det fram att brott som är relaterade till miljön ofta är gränsöverskridande. Vissa miljöbrott har dessutom gränsöverskridande konsekvenser eller så drabbar deras konsekvenser flera staters territorium. Enligt förslaget är gränsöverskridande samarbete mellan brottsbekämpande och rättsliga myndigheter nödvändigt. Kommissionen anser dessutom att sanktionsnivåerna för miljöbrott är otillräckliga i många medlemsstater och strävan med förslaget är till denna del att lyfta upp praxisen på samma nivå och på så vis underlätta tillämpningen av till exempel rättsliga instrument för ömsesidigt erkännande. Enligt förslaget kan målen inte uppnås i tillräcklig utsträckning genom medlemsstaternas nationella åtgärder, utan på grund av direktivets omfattning och verkningar kan de bättre uppnås med åtgärder på unionsnivå.

Det konstateras att förslaget täcker endast vad som är behövligt och proportionerligt för att anpassa lagstiftningen om miljöbrott till nya hot inom miljösektorn. Enligt förslaget går direktivet inte längre än vad som behövs för att uppnå målen.

Enligt statsrådets preliminära bedömning är förslaget förenligt med subsidiaritetsprincipen och i huvudsak också med proportionalitetsprincipen. Statsrådet anser dock att vissa förpliktelser som gäller särskilt påföljderna i förslaget till direktiv kan delvis gå längre än vad som är behövligt för att uppnå målen för det föreslagna direktivet. Till denna del behöver förenligheten med proportionalitetsprincipen ses över under förhandlingarna.

6 Ålands behörighet

Det föreslagna direktivet innehåller kriminaliseringsförpliktelser i anslutning till miljöskydd, vilka enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Natur- och miljövärd är ett rättsområde som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, där ärenden som gäller beläggande med straff och storleken av straff hör till landskapets

lagstiftningsbehörighet. Enligt 59 b § i självstyrelselagen behålls behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket också vid genomförandet av gemenskapsrätten.

7 Det föreslagna direktivets konsekvenser

Genom det föreslagna direktivet harmoniseras lagstiftningen om miljöbrott i Europeiska unionens medlemsstater. Direktivets syfte är att effektivisera utredningen av miljöbrott och straffprocessen i anslutning till dem samt ställandet till ansvar för miljöbrott. Genom att förenhetliga definitionerna av miljöbrott är strävan också att underlätta samarbetet i brottmål mellan medlemsstaternas myndigheter. Enligt förslaget förväntas åtgärderna enligt direktivet minska den kriminella verksamheten och på så vis förbättra EU-medborgarnas livskvalitet när nivån på miljöskyddet förbättras genom att styrelseformerna utvecklas och korruptionen och de risker som orsakas av stora organiserade kriminella grupper minskar.

Enligt kommissionens bedömning inverkar förslaget inte på företagens ekonomiska verksamhetsförutsättningar i unionen, eftersom det inte föreskrivs att de ska iaktta nya miljöskyddsförpliktelser. Effektivare brottsbekämpning på området miljöbrott skulle skydda företag med laglig verksamhet från till exempel orättvis konkurrens av företag med olaglig verksamhet och anseendeskador.

Direktivet kommer att ha vissa konsekvenser för de finska myndigheternas, dvs. i första hand förundersöknings-, åklagar- och domstolsmyndigheternas samt miljötillsynsmyndigheternas, verksamhet. Verksamheten hos de myndigheter som ansvarar för verkställigheten av straff kan också påverkas. I detta skede bedöms förslaget ändå inte ha några betydande personalkonsekvenser eller konsekvenser i anslutning till personalökning eller andra ekonomiska konsekvenser.

I Finland arbetar vid sidan av det myndighetssamarbete som bedrivs i anslutning till miljöbrottsbekämpning den verkställande gruppen för att hindra miljöbrott, som har berett strategin för miljöbrottsbekämpning 2021–2026. Artikel 20 i det föreslagna direktivet torde föranleda behov av vissa ändringar i strategiarbetet.

8 Förslagets förhållande till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt grundlagen

Vid beredningen av bestämmelser på straffrättens område är den straffrättsliga legalitetsprincipen, som föreskrivs i 8 § i grundlagen, av central betydelse. Bestämmelser om legalitetsprincipen finns dessutom i artikel 7 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990) och i artikel 49 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt 8 § i grundlagen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. Enligt kärnan i den straffrättsliga legalitetsprincipen ska brottsrekvisitet anges tillräckligt exakt så att det utifrån en bestämmelses ordalydelse går att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar. I artikel 49 i EU-stadgan bestäms dessutom om principen om proportionalitet i fråga om brott och straff, enligt vilken straffets stränghet bör inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen.

Administrativa påföljder av straffnatur är inte direkt jämförbara med de straffrättsliga påföljder som avses i 8 § i grundlagen. Enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis bör emellertid också bestämmelserna om administrativa sanktioner uppfylla de allmänna kraven på exakthet och proportionalitet (t.ex. GrUU 37/2021 rd). Dessa krav bör beaktas när behandlingen av det föreslagna direktivet fortsätter. De grundläggande rättigheterna och de allmänna förutsättningarna

för att inskränka dem måste också annars beaktas i bestämmelser om administrativa sanktioner. Till dem hör bland annat kraven på godtagbara bestämmelser och adekvat rättsskydd för den som berörs av sanktionen.

Dessutom bör det påpekas att en administrativ sanktion ska komma i sista hand i förhållande till andra administrativa påföljder för samma överträdelse. Förslagen i artikel 5.5 innehåller både administrativa påföljder av straffnatur och andra administrativa påföljder. I påföljdsbestämmelserna är det nödvändigt att även annars beakta eventuella inskränkningar av de grundläggande rättigheterna, såsom näringsfriheten, och de grundlagsenliga ramvillkor för regleringar som följer därav.

Förslaget till direktiv är av betydelse också med avseende på till exempel 20 § i grundlagen. Enligt bestämmelsen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt bestämmelsen ska det allmänna dessutom verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Det bestäms uttryckligen om miljöskydd i artikel 37 i EU-stadgan, och enligt den ska en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

I artikel 5.5 f i förslaget till direktiv ingår en förpliktelse enligt vilken fysiska personer som begått straffbara gärningar som avses i direktivet som påföljd ska kunna åläggas tillfälliga förbud mot att ställa upp i val till en offentlig tjänst. I 27 § i grundlagen föreskrivs om valbarhet i riksdagsval. Enligt 1 mom. är valbar i riksdagsval varje röstberättigad som inte är omyndig. Till riksdagsledamöter kan enligt 2 mom. dock inte väljas personer som innehar militära tjänster. Statsrådet konstaterar att förpliktelsen enligt artikel 5.5 f i förslaget till direktiv skulle vara klart problematisk med avseende på grundlagen.

9 De övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Det föreslagna direktivet har behandlats i Europeiska unionens arbetsgrupp på möten som hölls den 20 december 2021 samt den 19 och 20 januari 2022. På mötena har medlemsstaterna framfört sina preliminära ståndpunkter, men det går ännu inte att dra några långtgående slutsatser utifrån dem.

10 Institutionernas och övrigas ståndpunkter

Europaparlamentet och rådet har inte behandlat förslaget.

11 Nationell behandling av förslaget och behandling i Europeiska unionens organ

Förslaget till direktiv har behandlats i skriftligt förfarande av sektionen för rättsliga och inrikes frågor (EU 7) och i skriftligt förfarande av miljösektionen (EU 23) i bred sammansättning 19–21.1.2022.

12 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet förhåller sig i princip positivt till målen för det föreslagna direktivet. Strävan är att skydda och förbättra miljöns status med olika åtgärder på unionsnivå, även med straffrättsliga instrument. Statsrådet anser att en effektiv bekämpning av miljöbrott i hela unionen är värd att

understödas allmänt. Miljöbrott kan vara av gränsöverskridande karaktär, och de kan ha gränsöverskridande konsekvenser. Det är motiverat att eftersträva att medlemsstaternas miljöbrottslagstiftning är ajour och tillräckligt heltäckande. Det är viktigt att försöka effektivisera det gränsöverskridande praktiska utredningssamarbetet kring miljöbrott.

Statsrådet konstaterar emellertid att huvuduppmärksamheten vid bekämpningen av miljöbrott borde på det sätt som konstaterades i de diskussioner som Finland ledde under perioden som ordförande i Europeiska unionens råd 2019 läggas vid andra än straffrättsliga åtgärder. Till dem hör till exempel utökad utbildning och specialkompetens samt kunskap om miljöbrottslighet samt effektivare internationellt samarbete med hjälp av befintliga rättsliga instrument. Statsrådet fäster uppmärksamhet vid den utgångspunkt som också förts fram i förslaget till direktiv, nämligen att man kan ta till straffrättsliga instrument bara om samhällets övriga metoder att ingripa inte är tillräcklig.

Statsrådet anser att de kriminaliseringsförpliktelser som ingår i förslaget bör bedömas mer ingående när förhandlingarna fortsätter. Gärningsbeskrivningarna av de straffbara gärningarna och deras samband med EU:s materiella miljölagstiftning behöver preciseras. Statsrådet finner det viktigt att man under förhandlingarna ser till att de straffbara gärningarna kan anges med den exakthet som den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter.

Statsrådet anser som helhet att det föreslagna direktivet innehåller flera betydande punkter med anknytning till exempelvis påföljder, straffprocessen och undersökningsmetoder vars innehåll måste utredas mera ingående under förhandlingarna. De förpliktelser som gäller påföljder, straffprocessen samt undersökningsmetoder innehåller element som inte kan anpassas direkt till det finska rättssystemet eller där man under förhandlingarna ytterligare måste försöka säkerställa att de grundläggande utgångspunkterna för den nationella lagstiftningen förverkligas. När det gäller dessa förslag behöver man särskilt se till att det nationella handlingsutrymmet behålls och att det säkerställs att till exempel proportionalitetsprincipen tillgodoses. Det föreslagna direktivet bör preciseras i fråga om påföljderna för fysiska personer och juridiska personer samt artiklarna om straffprocessen, och dessa förpliktelser bör formuleras så att de kan samordnas med det finska rättssystemet. Statsrådet finner det viktigt att behålla möjligheten att föreskriva om påföljder på ett sätt som uppfyller de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundlagsfästa grundläggande fri- och rättigheterna och som passar in i det finska rättssystemet.

Statsrådet påpekar att särskilt på miljölagstiftningens område finns det administrativa sanktioner och påföljder som kan användas för att ingripa i lagstridigt förfarande och som i vissa fall kan antas vara effektivare än straffrättsliga påföljder. Statsrådet finner det väsentligt att påföljdssystemet utgör en tydlig helhet, där administrativa sanktioner och åtgärder och straffrättsliga påföljder inte överlappar varandra och där det har setts till att förbudet mot dubbel straffbarhet efterlevs.

Det föreslagna direktivets förpliktelser som gäller straffskalor är delvis strängare än straffskalorna i strafflagens tillämpliga bestämmelser, och dessutom är de till viss del beroende av tolkning. När förhandlingarna om förslaget fortsätter borde förpliktelserna som gäller straffskalor bedömas tillsammans med de artiklar där det bestäms om straffbara gärningar, och strävan borde vara att straffen är förenliga med den straffrättsliga proportionalitetsprincipen. Gärningens straffvärde och straffskalorna ska således stå i rätt proportion till målet och brottets allvarlighet. Statsrådet fäster på allmän nivå uppmärksamhet på att när straffskalorna bestäms måste också förhållandet till de straff som föreskrivs för andra brott beaktas.

Statsrådet anser dessutom att när förhandlingarna om förslaget till direktiv fortsätter behöver strävan vara att förtydliga förslagets innehåll i förhållande till andra EU-bestämmelser, såsom

direktivet om brottsoffers rättigheter och stöd till och skydd av dem samt upphandlingsdirektivet.